

Investigation of Risk Preference Based on the Big Five Personality Traits in Active Investors in Tehran Stock Exchange

Ali Ghayouri Moghaddam*¹ Safdar Alipour² Mehdi Rezaei³

1. Assistant professor, business and economics school, Persian Gulf University, Bushehr, Iran

2. Assistant professor, business and economics school, Persian Gulf University, Bushehr, Iran

3. Assistant professor, business and economics school, Persian Gulf University, Bushehr, Iran

ARTICLE INFO

Article Type:

Original Research

Received: 04.14.2025

Revised: 05.22.2025

Accepted: 09.28.2025

Keyword:

risk Averse
risk taker
personality traits
investment
Tehran Stock Exchange

*Corresponding Author:

Ali Ghayouri Moghaddam

Email:

ali.ghayori@pgu.ac.ir

ABSTRACT

The concept of risk in investment and individually risk taking and risk aversion is one of the important concepts in managing capital and investing. Different people have different levels of risk taking. From the psychological point of view, individuals can be classified into different personality types, and different types may have a different risk-taking approach to investing. The purpose of this study is to examine the relationship between the five great factors of personality with the risk preference. For this purpose, the required information was collected by sending a questionnaire to 202 people who were selected using accessible manner among all active investors in Tehran Stock Exchange. To test the hypotheses, Pearson correlation and regression were used. Findings showed that Openness to Experience individuals tend to accept more risk and Conscientiousness individuals tend to accept less risk. Regression analysis showed that among big five factors of personality, conscientiousness ($\beta = -0.20$) and emotional instability neuroticism (N) ($\beta = 0.17$) is significant in model regression criterion. The results also show that gender, years of experience in investing, age, field of study, and have no significant effect on risk aversion level. The results of this research can be used to understand the financial behavior of investors and predict their behavior.

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

People have unique behavioral traits due to specific genetic, psychological, social, cultural, and educational factors, and the combination of these factors shapes their personality. In fact, it can be said that a person's personality reflects their desires, tendencies, needs, abilities, and capabilities, and each person has particular traits that make them behaviorally distinct from others.

A person's risk profile determines how they behave when it comes to investing under uncertainty. There are risk-takers who end up investing in more volatile assets, while on the other hand, there are those who avoid putting themselves at risk even if potentially higher returns are obviously expectable. Overall, what really matters are the factors that shape and influence a person's risk profile, with personality traits being one of the most important. In fact, each personality type can perceive and evaluate economic factors affecting market uncertainty differently, which in turn can impact their risk characteristics.

Therefore, in this study, given the importance of the topic, we look into the role of personality types (the Big Five) in people's willingness to take risks. Risk and uncertainty play a role in almost every important economic decision. As a result, understanding people's attitudes and willingness toward risk can greatly help in understanding and predicting their economic behavior. In fact, examining this issue can answer the question of why people manage their investments in different ways. It can also significantly contribute to improving people's risk management and, consequently, investment management. So, the main question of the study is whether there is a connection between personality types and risk-taking, and how much these five big personality factors explain people's risk-taking.

Methodology

This study, based on data and information collection methods, is descriptive and correlational. The statistical population of the study includes all individual investors active in the Tehran Stock Exchange, which is considered an unlimited population. Due to the lack of a comprehensive accessible system for individual and active stockholders, a convenience sampling method was used, and the questionnaire link was sent to them via email. The questionnaire link was sent to 400 people, and a total of 220 questionnaires were collected, with 202 questionnaires ultimately analyzed after reviewing and removing incomplete responses.

The questionnaire contains three sections: general questions, specialized questions related to risk aversion, and psychological questions about personality types. In the general questions section, factors such as gender, age, experience in the stock exchange, educational degree, and field of study related to investment were considered. The specialized section of the questionnaire included two separate questionnaires, as outlined below.

This risk-taking questionnaire was designed by the authors of this paper with 12 items on a Likert scale from strongly disagree to strongly agree. The validity of the questionnaire was approved by 6 experts, and the questions in this section were evaluated and revised based on their opinions. Also, the Cronbach's alpha for the

questions related to risk aversion is 0.62, which is at an acceptable level, indicating that the questions included in the questionnaire were aligned with the aim and topic of the research.

In this study, the short 60-question form of The Revised NEO Personality Inventory (NEO-FFI) was used, where the questions are on a five-point Likert scale: strongly disagree, disagree, neither agree nor disagree, agree, and strongly agree.

In addition to descriptive statistics including frequency and percentage, correlation tests, regression analysis, and variance analysis were used to analyze the findings.

Results and Discussion

Based on the results of Table 2, out of the five major personality traits, two traits are significantly related to risk aversion: openness to new experiences has a negative relationship, and conscientiousness has a positive relationship. In other words, people who are more open to new experiences tend to take more risks, while those who are more conscientious tend to take fewer risks.

To determine the variables affecting investors' risk-taking tendencies in the stock market, a multiple regression analysis was used. As the regression results in Table 3 show, the model has $R = 0.23$ and $R^2 = 0.06$. The F statistic is 2.26 ($P < 0.05$), confirming the overall significance of the model. Therefore, it can be said that the above model, which is a combination of personality dimensions—namely emotional stability, extraversion, openness to new experiences or flexibility, agreeableness, and conscientiousness—can explain risk aversion. Among the personality types, conscientiousness with a beta coefficient of -0.20 and emotional stability with a coefficient of 0.17 are significant in the regression model. The other factors, including extraversion, openness to new experiences or flexibility, and agreeableness, do not have the ability to predict risk aversion.

Conclusions

The results showed that among the five big personality factors, two factors, i.e., openness to new experiences or flexibility were positively and significantly related to risk-taking, while conscientiousness was negatively and significantly related.

Other findings of this study, resulting from running the regression model, showed that conscientiousness has a positive effect on risk-taking, while emotional stability has a negative effect, and both can explain it. The other traits—extraversion, openness to new experiences or flexibility, and agreeableness—did not affect risk-taking factor significantly.

Another side finding of this study is that gender, years of experience in the stock market, age, educational degree and its relevance to investment matters do not have a significant effect on individuals' risk aversion.

The findings of this research respond to the question of why people manage their investments differently, which stems from their personal and internal differences. Therefore, understanding personality types and how they affect risk-taking can greatly help in guiding better risk management by individuals and, consequently, investment management.

Considering the results of this research and other similar studies, by strengthening the

conscientiousness aspect of personality, it is possible to reduce negative risk-taking, and by encouraging the desire for new experiences, positive risk-taking can be improved.

بررسی تمایل به ریسک بر اساس پنج عامل بزرگ شخصیت در سرمایه گذران حقیقی فعال در بورس اوراق بهادار تهران

علی غیوری مقدم^{۱*}، صفدر علی پور^۲، مهدی رضایی^۳

- ۱- استادیار گروه حسابداری، دانشکده کسب و کار و اقتصاد، دانشگاه خلیج فارس، بوشهر، ایران
- ۲- استادیار گروه حسابداری، دانشکده کسب و کار و اقتصاد، دانشگاه خلیج فارس، بوشهر، ایران
- ۳- استادیار گروه حسابداری، دانشکده کسب و کار و اقتصاد، دانشگاه خلیج فارس، بوشهر، ایران

اطلاعات مقاله	چکیده
نوع مقاله: مقاله پژوهشی	مفهوم ریسک در سرمایه گذاری و از نگاه انفرادی ریسک پذیری و ریسک گریزی یکی از مفاهیم مهم در مدیریت سرمایه و سرمایه گذاری است. افراد مختلف از سطوح متفاوتی از ریسک پذیری برخوردار هستند. از نگاه روان شناسی افراد را در تیپ های مختلف شخصیت می توان طبقه بندی کرد و تیپ های مختلف ممکن است نگاه متفاوتی به ریسک در سرمایه گذاری داشته باشند. هدف این پژوهش بررسی ارتباط تمایل به ریسک با تیپ شخصیتی است. به این منظور از طریق ارسال پرسشنامه به ۲۰۲ نفر که به شیوه در دسترس از بین کلیه سرمایه گذران حقیقی فعال در بورس و اوراق بهادار تهران انتخاب شدند، اطلاعات مورد نیاز جمع آوری شد. برای آزمون فرضیه ها نیز روش همبستگی پیرسون و رگرسیون به کار گرفته شد. یافته های پژوهش نشان داد افراد با تمایل به پذیرش تجربه های جدید، تمایل به پذیرش ریسک بیشتری داشته و افراد وظیفه شناس تمایل به پذیرش ریسک کمتری دارند. تحلیل رگرسیون نیز نشان داد از میان پنج عامل بزرگ شخصیت، عامل وظیفه شناسی ($\beta = -0.20$) و عامل ثبات احساسی یا روان رنجورخویی ($\beta = 0.17$) (N) در مدل رگرسیون معنادار هستند. همچنین نتایج نشان می دهد که جنسیت، سنوات تجربه در بورس، سن، رشته تحصیلی، تاثیر معناداری در سطح ریسک پذیری یا ریسک گریزی ندارد. نتایج این پژوهش می تواند در درک بیشتر رفتار مالی سرمایه گذاران و پیش بینی رفتار آنان کاربرد داشته باشد.
کلید واژگان: ریسک گریزی ریسک پذیری ویژگی های شخصیتی سرمایه گذاری بورس اوراق بهادار تهران	
*نویسنده مسئول: علی غیوری مقدم پست الکترونیکی: ali.ghayori@pgu.ac.ir	

۱. مقدمه

افراد به خاطر عوامل خاص ژنتیکی، روانی، اجتماعی، فرهنگی و تربیتی دارای ویژگی‌های خاص و منحصر به فردی در رفتار هستند که مجموع این عوامل شخصیت را شکل می‌دهد. در واقع می‌توان گفت که شخصیت افراد بازتاب دهنده خواست‌ها، تمایلات، نیازها، توانمندی‌ها و قابلیت‌های آن‌ها است و هر فرد از ویژگی‌های خاصی برخوردار است که او را از لحاظ رفتاری از دیگران متمایز می‌کند ([حیدریان و همکاران ۱۳۹۳](#)).

بر این اساس، عوامل گوناگونی نحوه رفتار انسان‌ها و بالطبع رفتار سرمایه‌گذاران را تحت الشعاع قرار می‌دهد که شناسایی همه جانبه این عوامل توان پیش بینی فعالان بازار را ارتقا می‌دهد. از میان این عوامل، هوش هیجانی و ویژگی‌های شخصیتی از اهمیت بسزایی برخوردار است. ویژگی‌های روان شناختی، اثرات مهمی بر انتخابهای سرمایه‌گذاران دارند و همین تمایزات روانی است که اشخاص را از درون متمایز کرده است، با این حال، به نظر می‌رسد این عوامل نسبت به عوامل بیرونی چندان مورد توجه پژوهشگران قرار نگرفته اند ([اشعری و همکاران، ۱۴۰۱](#)).

اقتصاددانان‌ها و روانشناسان شخصیتی، هر دو در جستجوی تشخیص عوامل تعیین کننده تمایز در رفتار هستند. اقتصاددانان‌ها معمولاً مسئله تصمیم را در چارچوب حداکثرسازی مطلوبیت تشریح می‌کنند. یک مطلوبیت فردی به وسیله ترجیحاتی چون ریسک، زمان و ترجیحات اجتماعی شکل می‌گیرد. این ترجیحات در ترکیب با انتظارات از وقایع آینده، ادراک، عقاید، وضعیت راهبردی، قیمت و محدودیت‌ها رفتار را شکل می‌دهند. روانشناسی شخصیت، به عنوان شاخه‌ای از روانشناسی، با مطالعه شخصیت و تفاوت‌های فردی، چارچوب‌های متعددی را برای تشریح تیپ‌های شخصیتی کلی و تفاوت‌های فردی پیشنهاد می‌دهد. تیپ‌های شخصیتی به طور نسبی به عنوان "الگوهای بادوام از تفکرات، احساسات و رفتارهایی که تمایل به پاسخ در مسیر معینی تحت شرایط معینی را منعکس می‌کند" تعریف می‌شود ([بیکر و همکاران، ۲۰۱۲](#)).

یکپارچه کردن معیارهای مختلف و مفهوم استفاده شده به وسیله اقتصاددانان‌ها و روانشناسان شخصیتی نوید پتانسیل زیادی را برای یکی کردن شواهد و مدارک درباره محرک‌های رفتار انسانی می‌دهد. اخیراً پژوهشگران در خصوص این یکپارچه‌سازی اقدام کرده‌اند. لذا، هدایت پژوهش‌ها به سمت بررسی چگونگی ارتباط تیپ‌های شخصیتی به مفاهیم و پارامترهای اقتصادی و به طور ویژه به سمت مدلی برای پیش‌بینی رفتار از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است ([بیکر و همکاران، ۲۰۱۲](#)).

یکی از پارامترهای اقتصادی، ریسک یا خطر سرمایه‌گذاری است که نتایج پژوهش‌های متعددی (به طور نمونه: [فیلک و همکاران، ۲۰۰۵](#)؛ [براون و تیلور^۲، ۲۰۱۴](#)؛ [بارتولی و همکاران، ۲۰۱۹](#)) نشان دادند تحت تأثیر تیپ شخصیتی، افراد درک و تمایل متفاوتی نسبت به ریسک دارند. از طرفی درک از ریسک تعیین کننده رفتار سرمایه‌گذار است. لذا، اینکه پژوهش‌های متعددی تلاش کرده است به چگونگی تأثیر تیپ‌های شخصیتی بر رفتار سرمایه‌گذار و به طور ویژه تمایل به ریسک بپردازند، بی دلیل نبوده است ([مای فیلد و همکاران، ۲۰۰۸](#)).

^۱ Becker et al.^۲ Brown & Taylor

مشخصات ریسک^۱ هر فردی تعیین کننده رفتار وی در مواجهه با سرمایه‌گذاری تحت شرایط عدم قطعیت است. افراد ریسک‌پذیری وجود دارند که در نهایت در دارایی‌های فرارتر^۲ سرمایه‌گذاری می‌کنند و از دیگر سو، افرادی که از قرار دادن خود در معرض ریسک، حتی با امکان کسب بازدهی بیش‌تر، اجتناب می‌کنند. به طور کلی، آنچه از اهمیت زیادی برخوردار می‌باشد عوامل تعیین کننده و اثرگذار بر مشخصات ریسک افراد است که از مهمترین آن می‌توان به ویژگی‌ها و تیپ شخصیتی اشاره کرد. در حقیقت، هر تیپ شخصیتی می‌تواند برداشت و ارزیابی متفاوتی از عوامل اقتصادی اثرگذار بر عدم قطعیت بازار داشته باشد و به این شکل می‌تواند بر مشخصات ریسک اثر گذار باشد (بارتولی و همکاران^۳، ۲۰۱۹).

لذا، در این پژوهش با توجه به اهمیت موضوع به بررسی نقش تیپ‌های شخصیتی (پنج بزرگ) بر تمایل افراد به ریسک پرداخته می‌شود. تقریباً ریسک و عدم قطعیت در هر تصمیم اقتصادی مهمی، نقش ایفا می‌کند. در نتیجه، درک نگرش و تمایل افراد به سمت ریسک در فهم و پیش‌بینی رفتار اقتصادی افراد کمک شایانی خواهد کرد (دوهمن و همکاران^۴، ۲۰۱۱). در حقیقت، بررسی این مسئله می‌تواند پاسخی باشد به این سوال که چرا افراد به گونه‌های متفاوت سرمایه‌گذاری‌های خود را مدیریت می‌کنند. همچنین، می‌تواند در جهت دهی بهبود مدیریت ریسک توسط افراد و متعاقباً مدیریت سرمایه‌گذاری کمک شایانی محسوب گردد. بنابراین سوال اصلی پژوهش این است که آیا بین تیپ‌های شخصیتی با تمایل به ریسک ارتباطی وجود دارد؟ و سهم این پنج عامل بزرگ شخصیت در توضیح ریسک‌پذیری افراد به چه میزان است؟

ادامه مقاله بدین صورت سازماندهی شده است: ابتدا با مرور نوشتارهای مرتبط با حوزه موضوعی پژوهش، مبانی نظری پژوهش جهت تبیین فرضیات تشریح شده است. در ادامه روش پژوهش با تأکید بر پرسشنامه‌های استاندارد مورد استفاده جهت سنجش ابعاد شخصیتی پاسخگویان، میزان تمایل به ریسک آنها و روش‌های آماری مورد استفاده جهت تجزیه و تحلیل داده‌ها توضیح داده شده است. سپس به بیان یافته‌های پژوهش و نهایتاً بحث و نتیجه‌گیری شامل بیان محدودیت‌ها و کاربردهای پژوهش پرداخته شده است.

۲. مبانی نظری و مرور پیشینه پژوهش

در روانشناسی شخصیت، سنت دیرینه‌ای به منظور ارزیابی تیپ‌های شخصیتی وجود داشته است. مدل پنج بزرگ^۵ مشهورترین طبقه‌بندی مورد استفاده از تیپ شخصیتی و پذیرفته شده ترین مدل برای ارزیابی و تشریح شخصیت است (مانسل و همکاران^۶، ۲۰۲۵). این تیپ‌های پنج بزرگ رفتار شخصیت را در سطح وسیعی از انتزاع ضبط می‌کند. هر تیپ چندین تمایز را نشان داده و به صورت دقیقی به تعریف رفتار می‌پردازد (بیکر و همکاران^۶، ۲۰۱۲).

^۱ Risk profile

^۲ Volatile assets

^۳ Bortoli et al.

^۴ Dohmen et al.

^۵ Big Five

^۶ Moncel et al.

برونگرایی^۱، سازش‌پذیری^۲، وظیفه‌شناسی^۳، ثبات احساسی^۴ و تمایل پذیرش تجربه جدید^۵ پنج تیپ شخصیتی است که در مدل پنج بزرگ به آن پرداخته می‌شود (بورقاز و همکاران^۶، ۲۰۰۸). افراد در هر یک از این تیپ‌های شخصیتی برای دستیابی به اهداف متناسب با کارکرد یا تیپ شخصیتی‌شان، تمایل متفاوتی نسبت به پذیرش یا گریز از ریسک نشان می‌دهند (وانگ و همکاران^۷، ۲۰۱۶) که در ادامه به تشریح آن پرداخته می‌شود.

انتظار می‌رود افراد با تیپ برونگرایی تمایل بیش‌تری نسبت به پذیرش ریسک از خود نشان دهند. این افراد با نیاز به تهییج مرتبط می‌شوند. به عبارتی، از آن به عنوان نیاز به هیجان و تحرک شامل نفوذ و سلطه اجتماعی یاد می‌شود (وانگ و همکاران^۸، ۲۰۱۶). هیجان طلبی^۹ به عنوان نیاز به تجارب و احساسات متنوع، پیچیده و بدیع و تمایل به پذیرش خطرهای اجتماعی و فیزیکی تعریف می‌شود (زاکرمن^{۱۰}، ۱۹۷۹). لذا انتظار می‌رود افراد برونگرا تمایل به هیجان طلبی بالایی داشته (نیکولسون و همکاران^{۱۱}، ۲۰۰۲) و متعاقباً متمایل به پذیرش ریسک بیش‌تری باشند (وانگ و همکاران^{۱۲}، ۲۰۱۶). بنابراین، انتظار می‌رود با افزایش ویژگی برونگرایی در افراد، تمایل به پذیرش ریسک افزایش یابد. از جمله پژوهش‌هایی که به ارتباط معنادار بین این بعد از ابعاد شخصیتی با تمایل به ریسک یا ادراک ریسک دست یافته اند می‌توان اشعری و همکاران^{۱۳} (۱۴۰۱)، ناطق گلستان و زینبی^{۱۴} (۱۴۰۰)، فیلیک و همکاران^{۱۵} (۲۰۰۵)، مای فیلد و همکاران^{۱۶} (۲۰۰۸)، دالی و همکاران^{۱۷} (۲۰۰۸)، چیترا و اسریدوی^{۱۸} (۲۰۱۱)، براون و تیلور^{۱۹} (۲۰۱۴)، لونکوویست و همکاران^{۲۰} (۲۰۱۵)، وانگ و همکاران^{۲۱} (۲۰۱۶)، ژوزف و ژانگ^{۲۲} (۲۰۲۱)، اختر و مالک^{۲۳} (۲۰۲۳)، داش و همکاران^{۲۴} (۲۰۲۳)، پترسون و همکاران^{۲۵} (۲۰۲۳) نتایج پژوهش‌هایی همچون دوهمین و همکاران^{۲۶} (۲۰۱۰)، احمد^{۲۷} و همکاران^{۲۸} (۲۰۲۲)، شولمن و همکاران^{۲۹} (۲۰۲۲) نیز دال بر عدم ارتباط معنادار این بعد با سطح ریسک‌پذیری یا ریسک‌گریزی افراد است.

سازش‌پذیری یا سازگاری از دیگر تیپ‌های شخصیتی است. افراد با این تیپ شخصیتی دارای روحیه همکاری، صمیمی، قابل اعتماد و دلسوزند و در مقابل افراد ناسازگار عیبجو، سرد، رقابتی و ستیزه‌جو قرار می‌گیرند (بورقاز و همکاران^{۳۰}، ۲۰۰۸). انتظار بر این است که افراد ستیزه‌جو و بی‌پروا سخت و بی‌ملاحظه تصمیم‌گیری کنند و در نتیجه، درگیر رفتارهای ریسکی شوند و در مقابل افرادی که کمتر ستیزه‌جو و بی‌پروا هستند از شرایط پرخطر

¹ Extraversion

² Agreeableness

³ Conscientiousness

⁴ Emotional Stability

⁵ Openness to Experience

⁶ Borghans et al.

⁷ Wang et al.

⁸ Sensation seeking

⁹ Zuckerman

¹⁰ Mayfield, Perdue & Wooten

¹¹ Daly et al.

¹² Chitra & Sreedevi

¹³ Lönnqvist et al.

¹⁴ Joseph and zhang

¹⁵ Akhtar & Malik

¹⁶ Dash et al.

¹⁷ Ahmed

پرهیز کنند. به بیان دیگر، ریسکپذیرها نیاز به یک شرایط بی‌ثبات دارند که نشان دهنده سطح پایینی از سازش-پذیری است. به طور کلی، انتظار می‌رود سازش‌پذیری رابطه معکوسی با تمایل به ریسک داشته باشد (وانگ و همکاران ۲۰۱۶). از جمله پژوهش‌هایی که به ارتباط معنادار بین این بعد از ابعاد شخصیتی با تمایل به ریسک یا ادراک ریسک دست یافته اند می‌توان اشعری و همکاران (۱۴۰۱)، چیترا و اسریدوی^۱ (۲۰۱۱)، براون و تیلور (۲۰۱۴)، لونکوویست و همکاران^۲ (۲۰۱۵)، وانگ و همکاران (۲۰۱۶)، ژوزف و ژانگ (۲۰۲۱)، اختر و مالک^۳ (۲۰۲۳)، بابکر و فتاحی^۴ (۲۰۲۳)، داش و همکاران (۲۰۲۳)، پترسون و همکاران (۲۰۲۳) نتایج پژوهش‌هایی همچون ناطق گلستان و زینبی (۱۴۰۰)، دوهمن و همکاران (۲۰۱۰)، احمد^۵ و همکاران (۲۰۲۲)، شولمن و همکاران (۲۰۲۲) نیز دال بر عدم ارتباط معنادار این بعد با سطح ریسک‌پذیری یا ریسک‌گریزی افراد است. وظیفه‌شناسی عبارت است از درجه‌ای که یک شخص تمایل به اجابت استانداردها، هنجارها و مقررات قراردادی دارد (نیکولسون و همکاران، ۲۰۰۲ و بورقاز و همکاران، ۲۰۰۸). با رفتارهایی مانند وظیفه‌شناسی، تلاش برای موفقیت و خود نظمی، افراد وظیفه‌شناس تمایل دارند بر روی زندگی خود تحت شرایط مقررات و کنترل تمرکز کنند. لذا، ممکن است آن‌ها تمایل کمتری به پذیرش ریسک داشته باشند. به طور کلی، انتظار می‌رود افراد با سطح بالایی از وظیفه‌شناسی بهتر بتوانند خود را کنترل کرده و سطح کمتری از ریسک را بپذیرند (وانگ و همکاران ۲۰۱۶). از جمله پژوهش‌هایی که به ارتباط معنادار بین این بعد از ابعاد شخصیتی با تمایل به ریسک یا ادراک ریسک دست یافته اند می‌توان اشعری و همکاران (۱۴۰۱)، دالی و همکاران^۶ (۲۰۰۸)، چیترا و اسریدوی^۱ (۲۰۱۱)، براون و تیلور (۲۰۱۴)، لونکوویست و همکاران^۸ (۲۰۱۵)، وانگ و همکاران (۲۰۱۶)، ژوزف و ژانگ (۲۰۲۱)، احمد^۹ و همکاران (۲۰۲۲)، اختر و مالک^{۱۰} (۲۰۲۳)، بابکر و فتاحی (۲۰۲۳)، پترسون و همکاران (۲۰۲۳) نتایج پژوهش‌هایی همچون ناطق گلستان و زینبی (۱۴۰۰)، دوهمن و همکاران (۲۰۱۰)، شولمن و همکاران (۲۰۲۲) نیز دال بر عدم ارتباط معنادار این بعد با سطح ریسک‌پذیری یا ریسک‌گریزی افراد است.

ثبات احساسی به عنوان درجه‌ای که یک فرد جهان را به عنوان تهدید و فراتر از کنترل خود تجربه می‌کند، تعریف می‌شود (بورقاز و همکاران، ۲۰۰۸). افراد با ثبات احساسی با احتمال کمتری مضطرب می‌شوند یا اقدامات خطرناک یا تحرک نشان می‌دهند. در مقابل افراد روان‌رنجور^{۱۱} مبتلا به احساسات منفی مانند اضطراب، افسردگی و تحریک-پذیری بوده تا اینکه از لحاظ احساسی مقاوم باشند. از این رو، به نظر این معقول است کسانی که از لحاظ احساسی پایدارتر هستند، تمایل کمتری به ریسک نشان دهند (وانگ و همکاران ۲۰۱۶). از جمله پژوهش‌هایی که به ارتباط معنادار بین این بعد از ابعاد شخصیتی با تمایل به ریسک یا ادراک ریسک دست یافته اند می‌توان اشعری و

¹ Chitra & Sreedevi² Lönnqvist et al.^۳ Akhtar & Malik^۴ Babakr & fatahi⁵ Ahmed⁶ Daly et al.⁷ Chitra & Sreedevi⁸ Lönnqvist et al.⁹ Ahmed^{۱۰} Akhtar & Malik¹¹ Neuroticism

همکاران (۱۴۰۱)، نیکولسون و همکاران^۱ (۲۰۰۲)، چیترا و اسریدوی^۲ (۲۰۱۱)، براون و تیلور (۲۰۱۴)، لونکوویست و همکاران^۳ (۲۰۱۵)، ژوزف و ژانگ (۲۰۲۱)، احمد^۴ و همکاران (۲۰۲۲)، اختر و مالک^۵ (۲۰۲۳)، بابکر و فتاحی (۲۰۲۳)، داش و همکاران (۲۰۲۳)، پترسون و همکاران (۲۰۲۳) نتایج پژوهش هایی همچون ناطق گلستان و زینبی (۱۴۰۰)، دوهمن و همکاران (۲۰۱۰)، شولمن و همکاران (۲۰۲۲) نیز دال بر عدم ارتباط معنادار این بعد با سطح ریسک پذیری یا ریسک گریزی افراد است.

تمایل به پذیرش تجربه های جدید به عنوان پنجمین تیپ شخصیتی مطرح است. این بعد به درجه ای که یک فرد نیاز به تنوع، تغییر و تحرک فکری دارد اختصاص می یابد (بورقاز و همکاران، ۲۰۰۸). این تیپ شخصیتی به عنوان تحرک شناختی در جستجوی ریسک شامل تاب و تحمل عدم قطعیت، تغییر و نوآوری مورد ملاحظه قرار می گیرد. افرادی که امتیاز یا نمره پایینی در این تیپ شخصیتی داشته باشند تمایل دارند رفتار سنتی، محافظه کارانه و معمولی بروز دهند و رویکردهای آشنا را به تجربیات جدید ترجیح می دهند و در نتیجه، این افراد با احتمال کمتری تمایل به پذیرش ریسک دارند. در مقابل افراد با امتیاز بالا در این تیپ شخصیتی، با اشتیاق تجربیات جدید را ترجیح داده و از محافظه کاری دوری می کنند. لذا، انتظار می رود تمایل به پذیرش تجربه جدید رابطه مثبتی با تمایل به ریسک داشته باشد (وانگ و همکاران ۲۰۱۶). از جمله پژوهش هایی که به ارتباط معنادار بین این بعد از ابعاد شخصیتی با تمایل به ریسک یا ادراک ریسک دست یافته اند می توان اشعری و همکاران (۱۴۰۱)، ناطق گلستان و زینبی (۱۴۰۰)، مای فیلد و همکاران^۶ (۲۰۰۸)، دوهمن و همکاران (۲۰۱۰)، چیترا و اسریدوی^۷ (۲۰۱۱)، براون و تیلور (۲۰۱۴)، لونکوویست و همکاران^۸ (۲۰۱۵)، بارتولی و همکاران (۲۰۱۹)، احمد^۹ و همکاران (۲۰۲۲)، اختر و مالک^{۱۰} (۲۰۲۳)، ژوزف و ژانگ (۲۰۲۱)، داش و همکاران (۲۰۲۳)، پترسون و همکاران (۲۰۲۳). نتایج پژوهش شولمن و همکاران (۲۰۲۲) نیز دال بر عدم ارتباط معنادار این بعد با سطح ریسک پذیری یا ریسک گریزی افراد است.

۳. فرضیه های پژوهش

با توجه به مبانی نظری و پیشینه پژوهش و به طور ویژه پژوهش های نیکولسون و همکاران (۲۰۰۲) و وانگ و همکاران (۲۰۱۶) فرضیه پژوهش به شرح زیر طراحی می گردد.

افراد برونگرا و متمایل به پذیرش تجربه های جدید به صورت مثبت و افراد با سازش پذیری، وظیفه شناسی و ثبات احساسی بالا به صورت منفی تمایل به ریسک را تحت تأثیر قرار می دهند.

¹ Nicholson et al.

² Chitra & Sreedevi

³ Lönnqvist et al.

⁴ Ahmed

⁵ Akhtar & Malik

⁶ Mayfield, Perdue & Wooten

⁷ Chitra & Sreedevi

⁸ Lönnqvist et al.

⁹ Ahmed

¹⁰ Akhtar & Malik

۴. روش پژوهش

پژوهش حاضر بر اساس روش گردآوری داده‌ها و اطلاعات، توصیفی و از نوع همبستگی است. جامعه آماری پژوهش شامل کلیه سرمایه‌گذاران حقیقی فعال در بورس و اوراق بهادار تهران است که جامعه نامحدود تلقی می‌شود. نظر به نبود سامانه جامع در دسترس از سهامداران حقیقی و فعال بورس برای نمونه‌گیری از شیوه نمونه‌گیری در دسترس استفاده شده است و از طریق ایمیل لینک پرسشنامه برای آن‌ها ارسال شده است و پاسخ دهندگان از آن طریق پرسشنامه‌ها را تکمیل کرده‌اند. لینک پرسشنامه برای ۴۰۰ نفر ارسال شده در کل تعداد ۲۲۰ پرسشنامه جمع‌آوری شد و نهایتاً تعداد ۲۰۲ پرسشنامه پس از بررسی و حذف موارد ناقص و غیر قابل کدگذاری، تحلیل آماری شدند.

پرسشنامه حاوی سه بخش سوالات عمومی، تخصصی مرتبط با ریسک‌گریزی و سوالات روان‌شناسی شناخت تیپ‌های شخصیتی بوده است. در بخش سوالات عمومی مواردی چون جنسیت، سن، سابقه فعالیت در بورس و اوراق بهادار، مدرک تحصیلی و رشته تحصیلی مرتبط با سرمایه‌گذاری مد نظر قرار گرفته است. بخش تخصصی پرسشنامه شامل دو پرسشنامه بوده است که در ادامه آمده است.

۴.۱. پرسشنامه تمایل به ریسک

این پرسشنامه توسط نویسندگان این مقاله در ۱۲ گویه در طیف لیکرت از کاملاً مخالفم تا کاملاً موافقم طراحی شده است. روایی صوری و محتوایی پرسشنامه توسط ۶ نفر از متخصصان مورد تأیید قرار گرفته است و سوالات این بخش بر اساس نظر آن‌ها مورد ارزیابی و تجدید نظر قرار گرفت. همچنین ضریب آلفای کرونباخ برای سوالات مرتبط با ریسک‌گریزی ۰/۶۲ و در سطح قابل قبول است که نشان می‌دهد سوال‌های مندرج در پرسشنامه در راستای هدف و موضوع پژوهش بوده است.

۴.۲. فرم کوتاه پرسشنامه پنج عاملی شخصیت نئو^۱

پرسشنامه NEO-PI-R فرم تجدید نظر شده پرسشنامه شخصیتی NEO و جانشین آن است که در سال ۱۹۸۵ پائول تی کوستا و روبرت آر مک کری آن را تهیه کرده‌اند (گروسی، ۱۳۸۰). این تست حاوی ۲۴۰ سوال و دارای دو فرم درجه بندی S (درجه بندی توسط خود فرد) و فرم R (درجه بندی توسط دیگران) است که پنج عامل اصلی شخصیت و شش خصوصیت در هر عامل را اندازه می‌گیرد و به این ترتیب، ارزیابی جامعی از شخصیت فرد ارائه می‌دهد. این تست در ایران توسط (گروسی، ۱۳۸۰) ترجمه، هنجاریابی، و اجرا شده است. در این تحقیق، از فرم کوتاه و ۶۰ سوالی این تست (NEO-FFI) استفاده شده است که سوال‌های آن در یک مقیاس لیکرت پنج درجه‌ای به صورت کاملاً مخالفم، مخالفم، نظری ندارم، موافقم و کاملاً موافقم است و توسط خود فرد پاسخ داده می‌شوند.

مک کری و کاستا در سال ۱۹۸۳ فرم ۶۰ سوالی نئو را بر روی ۲۰۸ دانشجوی به فاصله ۳ ماه اجرا کردند و ضرایب پایایی ۰/۸۳، ۰/۷۵، ۰/۸۰، ۰/۷۹ و ۰/۷۹ را به ترتیب برای عوامل ثبات احساسی، برونگرایی، تمایل پذیرش

¹ The Revised NEO Personality Inventory (NEO PI-R)

تجربه جدید، وظیفه شناسی و سازش‌پذیری به دست آوردند (گروسی، ۱۳۸۰). کاستا و مک کری (۱۹۹۲) به منظور محاسبه روایی آزمون خود همبستگی بین گزارش‌های شخصی و ارزیابی همسالان را در یک نمونه ۲۵۰ نفری بررسی نمودند و همبستگی ۰/۳۰ تا ۰/۶۵ را به دست آوردند. گوئیرز و همکاران^۱ (۲۰۰۵) همبستگی موجود بین ابعاد اصلی را در دو فرم NEO-FFI و NEO-PI-R بین ۰/۸۷ تا ۰/۹۳ گزارش کردند. برای تحلیل یافته‌ها علاوه بر آمارهای توصیفی فراوانی و درصد، از آزمون همبستگی، تحلیل رگرسیون به شیوه ورود و تحلیل واریانس استفاده شده است.

۵. یافته‌های پژوهش

در این بخش ابتدا یافته‌های آمار توصیفی مربوط به ویژگیهای جمعیت شناختی نمونه‌ها در جدول ۱ گزارش می شود.

جدول ۱. ویژگی‌های جمعیت شناختی نمونه‌ها

ویژگی‌های توصیفی	زنان (n=۴۵)	مردان (n=۱۴۹)	Analysis T, x2 p-value
سن (میانگین و انحراف معیار)	(۲۸/۸) ۲۸/۸	(۳۲/۱) ۳۲/۱	۰/۰۷
تجربه فعالیت در بورس (میانگین و انحراف معیار)	(۳/۲) ۳/۲	(۴/۳) ۴/۳	۰/۳۳
وضعیت تحصیلی (فراوانی و درصد)			
دیپلم	۴ (۸/۹)	۱۹ (۱۲/۸)	
کارشناسی	۲۱ (۴۶/۷)	۶۲ (۴۱/۶)	۰/۶۷
کارشناسی ارشد	۱۶ (۳۵/۶)	۴۷ (۳۱/۵)	
دکتری	۴ (۸/۹)	۲۱ (۱۴/۱)	
سطح دانش مرتبط با سرمایه گذاری (فراوانی و درصد)			
رشته تحصیلی مرتبط	۱۸ (۴۱/۹)	۵۰ (۳۳/۶)	۰/۳۱
رشته تحصیلی نامرتب	۲۵ (۵۸/۱)	۹۹ (۶۶/۴)	

Note. T = t-test, x2 = chi-square test.

¹ Gutiérrez et al.

نتایج جدول ۱ ویژگی‌های سن، تجربه فعالیت در بورس، وضعیت تحصیلی و سطح دانش مرتبط با امور مالی و سرمایه گذاری را به تفکیک گروه زنان و مردان نشان می دهد. همچنین نتایج این جدول بیانگر آن است که از نظر متغیرهای جمعیت شناختی بین گروه زنان و مردان تفاوت معناداری وجود ندارد.

جدول ۲: ماتریس همبستگی متغیرهای پژوهش

مولفه‌ها (عامل‌ها)	سن	تجربه در بورس	مدرک تحصیلی	ریسک گریزی	روان رنجورخویی	برون گرایی	باز بودن به تجربه	توافق
تجربه در بورس	۰/۲۷**	-						
مدرک تحصیلی	۰/۱۶*	۰/۲۲**	-					
ریسک- گریزی	۰/۰۲	-۰/۱۱	۰/۰۶	-				
ثبات احساسی	-۰/۱۷*	-۰/۱۵*	-۰/۲۵**	۰/۰۴	-			
برون گرایی	-۰/۰۱	۰/۰۴	۰/۰۴	۰/۰۶	-۰/۵۳**	-		
تمایل به تجربه‌های جدید	-۰/۰۴	۰/۱۳	-۰/۰۳	-۰/۱۴*	-۰/۰۱	-۰/۰۶	-	
سازش پذیری	۰/۰۹	۰/۰۴	۰/۱۴*	-۰/۰۱	-۰/۳۹**	۰/۲۸**	۰/۰۱	-
وظیفه شناسی	۰/۰۲	۰/۰۴	۰/۱۴*	۰/۱۵*	-۰/۵۴**	۰/۴۵**	-۰/۰۶	۰/۳۲**

N=202 *= $P<0.05$, **= $P<0.01$, ***= $P<0.001$

بر اساس نتایج جدول ۲، از میان ۵ عامل بزرگ شخصیت، ۲ عامل تمایل به تجربه‌های جدید به شکل منفی و معنی دار و عامل وظیفه‌شناسی به شکل مثبت و معنی دار با ریسک‌گریزی رابطه دارند. به عبارتی، انعطاف پذیرتری بالاتر شخصیت (افراد با تیپ شخصیتی متمایل به کسب تجربه‌های جدید) با تمایل به ریسک بالاتری و وظیفه‌شناسی بالاتر با تمایل به ریسک کمتری همراه است. از دیگر نتایج قابل توجه در این جدول، رابطه منفی و

معنادار بین سن، تجربه در بورس و مدرک تحصیلی با عامل بی ثباتی احساسی است. به عبارتی با افزایش سن، تجربه و مدرک تحصیلی بی ثباتی احساسی کاهش می یابد. همچنین نتایج نشان می دهد که بین ریسک گریزی و تجربه در بورس همبستگی منفی وجود دارد.

جدول ۳. مدل رگرسیونی رابطه ریسک گریزی و تیپ های مختلف شخصیت

آنالیز واریانس					
مدل	مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	F	sig
رگرسیون	۲۸۴/۶۶	۵	۵۹/۹۳	۲/۲۶	۰/۰۵
باقیمانده	۴۹۲۵/۵۰	۱۹۶	۲۵/۱۳		
کل	۵۲۱۰/۱۶	۲۰۱			
ضرایب					
مدل	ضریب غیر استاندارد		ضریب استاندارد	t	sig
	B	Std. Error	B		
ثابت	۲۶/۴۱	۶/۹۸		۳/۶۴	۰/۰۰۰
ثبات احساسی (ES)	۰/۱۲	۰/۰۶	۰/۱۷	۱/۹۵	۰/۰۵
عامل برون گرایی (E)	۰/۰۴	۰/۰۷	۰/۰۵	۰/۶۲	۰/۵۳
عامل تمایل به تجربه های جدید یا انعطاف پذیری (O)	-۰/۱۵	۰/۰۹	-۰/۱۱	-۱/۶۲	۰/۱۰
عامل سازش پذیری (A)	-۰/۰۱	۰/۰۷	-۰/۰۲	-۰/۲۳	۰/۸۱
عامل وظیفه شناسی (C)	۰/۱۶	۰/۰۶	-۰/۲۱	۲/۴۵	۰/۰۱
توجه: $R=0.23$, $R^2=0.06$, $R\text{ Adj}=0.03$ و متغیر وابسته: ریسک گریزی					

به منظور تعیین متغیرهای مؤثر بر تمایل به ریسک سرمایه گذاران بورس اوراق بهادار از تحلیل رگرسیون چند متغیره استفاده گردید. همانطور که نتایج تحلیل رگرسیون در جدول شماره ۳ نشان می دهد. مدل $R=0.23$ و $R^2=0.06$ را نشان می دهد همچنین آماره $F=2.26$ و $P<0.05$ است که معناداری کلیت مدل را تایید می کند. لذا گفته می شود که مدل فوق که ترکیبی از ابعاد شخصیتی یعنی عامل ثبات احساسی، عامل برون گرایی، عامل تمایل به تجربه های جدید یا انعطاف پذیری، عامل سازش پذیری و عامل وظیفه شناسی است می تواند ریسک گریزی را توضیح دهد. از میان تیپ های شخصیت، عامل وظیفه شناسی با ضریب بتای -0.20

و عامل ثبات احساسی با ضریب ۰/۱۷ در مدل رگرسیون معنادار هستند. بقیه عوامل یعنی عامل برون گرایی، عامل تمایل به تجربه‌های جدید یا انعطاف پذیری، و سازش پذیری توانایی پیش بینی ریسک گریزی را ندارند. در ادامه به منظور تحلیل بیشتر یافته‌های پژوهش ریسک گریزی در گروههای مختلف مورد بررسی قرار گرفت تا روشن شود که متغیرهایی چون سن، جنسیت، مدرک تحصیلی، دانش مرتبط با امور سرمایه‌گذاری و سنوات تجربه عملی در بورس بر ریسک‌گریزی تاثیر دارد.

جدول شماره ۴. تحلیل واریانس یک عاملی (ANOVA) برای مقایسه میانگین ریسک گریزی در گروه‌های مختلف

متغیر	گروه	میانگین	انحراف معیار	درجه آزادی	F	p
سن	کمتر از ۲۵ سال	۳۱/۴۲	۴/۳۶	۳ ۱۹۳	۰/۵۸	۰/۶۲
	بین ۲۵-۳۵ سال	۳۲/۳۱	۵/۲۸			
	بین ۳۵-۴۵ سال	۳۱/۷۳	۴/۷۹			
	بیش از ۴۵ سال	۳۳/۲۹	۶/۰۵			
تجربه در بورس و معامله‌گری	کمتر از ۳ سال	۳۲/۵۷	۵/۱۴	۳ ۱۹۳	۱/۰۷	۰/۳۶
	۳ تا ۶ سال	۳۱/۷۲	۵/۱۳			
	۶ تا ۱۰ سال	۳۲/۱۰	۴/۳۹			
	بیش از ۱۰ سال	۳۰/۴۷	۵/۸۴			
مدرک تحصیلی	دیپلم	۳۱/۰۸	۵/۸۴	۱ ۱۹۸	۲/۲۶	۰/۵۳
	کارشناسی	۳۱/۸۸	۴/۷۱			
	کارشناسی ارشد	۳۲/۷۳	۴/۸۴			
	دکتر	۳۱/۸۴	۶/۱۶			
رشته تحصیلی مرتبط یا غیر مرتبط با امور سرمایه‌گذاری	رشته مرتبط	۳۲/۷۷	۵/۲۴	۱ ۱۹۸	۱/۰۷	۰/۱۳
	رشته غیر مرتبط	۳۱/۶۴	۵/۰۰			

جنسیت	مرد	۳۲/۱۵	۶۰۵	۱	۰/۰۰	۰/۹۵
	زن	۳۲/۱۰	۴/۹۳	۱۹۲		

جدول شماره ۴ با تحلیل واریانس یک عاملی به مقایسه میانگین ریسک‌گریزی در گروه‌های مختلف برحسب سن، تجربه در بورس و سرمایه‌گذاری، مدرک تحصیلی، رشته مرتبط یا غیر مرتبط با سرمایه‌گذاری و جنسیت می‌پردازد. نتایج این تحلیل نشان می‌دهد که در هیچ یک از گروه‌ها تفاوت معناداری از نظر ریسک‌گریزی وجود ندارد. در بین گروه‌های مختلف سنی گروه کمتر از ۲۵ سال میانگین نمره ریسک‌گریزی حدود ۳۱ و بیش از ۴۵ سال میانگین نمره ریسک‌گریزی ۳۳ است به عبارتی با افزایش سن ریسک‌گریزی افزایش یافته است اما این افزایش از نظر آماری معنادار نیست. در خصوص تجربه در بورس و اثر آن بر ریسک‌گریزی در چهار گروه مورد بررسی در تجربه کمتر از ۳ سال نمره ریسک‌گریزی ۳۲/۵۷ و تجربه ۳ تا ۶ سال نمره ریسک‌گریزی ۳۱/۷۲ و تجربه ۶ تا ۱۰ سال ۳۲/۱۰ و تجربه بیش از ۱۰ سال نمره ریسک‌گریزی مجددا کاهش و به ۳۱/۴۷ رسیده است. بهرحال این تفاوت نیز از نظر آماری معنادار نیست. رشته تحصیلی مرتبط با امور سرمایه‌گذاری باعث می‌شود افراد ریسک‌گریزتر شوند نمره ریسک‌گریزی افرادی که رشته مرتبط با امور سرمایه‌گذاری هستند ۳۲/۷۷ و نمره افراد غیر مرتبط ۳۱/۶۴ است، این تفاوت نیز معنادار نیست. علیرغم اینکه افراد فکر می‌کنند خانم‌ها ریسک‌گریزترند اما نتایج این پژوهش نشان می‌دهد که جنسیت تاثیری بر ریسک‌گریزی ندارد.

۶. بحث و نتیجه‌گیری

ریسک‌پذیری و ریسک‌گریزی یکی از اجزاء مهم مدیریت سرمایه در سطح انفرادی مدنظر قرار می‌گیرد. از سوی دیگر عامل روانشناسی و شخصیت افراد می‌تواند به طور بالقوه سطح ریسک‌پذیری افراد را تحت تاثیر قرار دهد. هدف این پژوهش بررسی ارتباط پنج عامل بزرگ شخصیت با تمایل به ریسک‌پذیری و پیش‌بینی آن بود. نتایج نشان داد از میان ۵ عامل بزرگ شخصیت، دو عامل تمایل به تجربه‌های جدید یا انعطاف‌پذیری به صورت مثبت و معنی‌دار و عامل وظیفه‌شناسی به صورت منفی و معنی‌دار با تمایل ریسک‌رابطه دارند. این یافته‌ها با نتایج پژوهش‌های [مای‌فیلد و همکاران \(۲۰۰۸\)](#)، [دوهمن و همکاران \(۲۰۱۰\)](#)، [لونکویست و همکاران \(۲۰۱۵\)](#)، [وانگ و همکاران \(۲۰۱۶\)](#) و [بارتولی و همکاران \(۲۰۱۹\)](#)، [ژوزف و ژانگ \(۲۰۲۱\)](#)، [احمد و همکاران \(۲۰۲۲\)](#)، [اختر و مالک \(۲۰۲۳\)](#)، [بابکر و فتاحی \(۲۰۲۳\)](#)، [داش و همکاران \(۲۰۲۳\)](#)، [پترسون و همکاران \(۲۰۲۳\)](#) همخوانی دارد. یافته‌های دیگر این پژوهش که حاصل اجرای مدل رگرسیون است نشان داد عامل وظیفه‌شناسی به صورت مثبت و عامل ثبات احساسی به صورت معکوس بر تمایل به ریسک‌اثر معنادار دارند و می‌توانند آن را توضیح دهند. بقیه عوامل یعنی عامل برون‌گرایی، عامل تمایل به تجربه‌های جدید یا انعطاف‌پذیری، و سلازش‌پذیری اثر معناداری بر تمایل به ریسک نداشتند.

این یافته‌ها با نتایج پژوهش‌های [نیکولسون و همکاران \(۲۰۰۲\)](#)، [پردو و ووتن \(۲۰۰۸\)](#)، [دوهمن و همکاران \(۲۰۱۰\)](#)، [لونکویست و همکاران \(۲۰۱۵\)](#) و [بارتولی و همکاران \(۲۰۱۹\)](#) همخوانی دارد.

از دیگر یافته‌های جنبی این پژوهش این است که جنسیت، سنوات تجربه در بورس، سن، مدرک تحصیلی و مرتبط بودن آن با امور سرمایه‌گذاری تاثیر معناداری بر ریسک‌گریزی افراد ندارد. این نتایج در خصوص مورد جنسیت با پژوهش [حسینی نژاد و حدادی \(۱۳۹۶\)](#) همخوانی دارد.

ریسک‌پذیری یا ریسک‌گریزی مفاهیمی اقتصادی در حوزه مدیریت سرمایه‌گذاری هستند که متأثر از ابعاد ویژگی‌های شخصیتی افراد هستند. بر این اساس این مقاله با تلفیق مفاهیم اقتصادی و روانشناختی، سعی در مدل‌سازی رفتار افراد دارد از این رو که درک نگرش و تمایل افراد به سمت ریسک در فهم و پیش‌بینی رفتار اقتصادی افراد کمک شایانی خواهد کرد. یافته‌های این پژوهش پاسخی است به این موضوع که چرا افراد به گونه‌های متفاوت سرمایه‌گذاری‌های خود را مدیریت می‌کنند که این ریشه در تفاوت‌های شخصیتی و درونی آنها دارد. لذا، درک و شناخت تیپ شخصیتی و چگونگی اثرات آن بر تمایل به ریسک می‌تواند در جهت دهی بهبود مدیریت ریسک توسط افراد و متعاقباً مدیریت سرمایه‌گذاری کمک شایانی محسوب گردد.

ریسک‌گریزی یا ریسک‌پذیری الزاماً مفاهیم سیاه و سفید یا خوب و بدی نیستند. همانگونه که در مطالعات مورد اشاره در [\(مانسل و همکاران، ۲۰۲۵\)](#) از جمله [پترسون و همکاران \(۲۰۲۳\)](#) به آن توجه شده است، ریسک‌پذیری به دو طبقه ریسک‌پذیری مثبت (همچون تجربه حوزه‌های کاری جدید یا دانش جدید) و ریسک‌پذیری منفی (همچون ریسک‌امتحان کردن داروهای خطرناک) طبقه‌بندی شده و اثرات تفاوت‌های شخصیتی در ریسک‌پذیری یا ریسک‌گریزی از هر دو جنبه مورد بررسی قرار گرفته است. لذا به نظر می‌رسد بتوان با آموزش‌های هدفمند فعالین بازار، بعد ریسک‌پذیری یا ریسک‌گریزی افراد را به سمت و سوی مناسبی سوق داد. با توجه به نتایج این پژوهش و سایر پژوهش‌های همسو، می‌توان با تقویت بعد وظیفه‌شناسی شخصیت، تمایل به ریسک منفی را کاهش داد و با تحریک تمایل به تجربه‌های جدید، ریسک‌پذیری مثبت را بهبود بخشید.

نمونه‌گیری در دسترس و اجرای پرسشنامه‌ها به شیوه اینترنتی از جمله محدودیتهای این پژوهش بوده است که پیشنهاد می‌شود در پژوهش‌های آتی از اجرای پرسشنامه‌ها به شیوه حضوری و با نمونه‌های معرف جامعه آماری استفاده شود. افزون بر این، پرسشنامه محدودیت ذاتی دارد و آن اینکه نمی‌تواند دیدگاهها و نظرات آزمودنی‌ها را به طور کامل استخراج کند. لذا پیش‌نهاد می‌شود در پژوهش‌های آتی اول اینکه جوامع آماری بزرگتر و متنوع‌تری مورد بررسی قرار گیرد تا خطای نمونه‌گیری به حداقل برسد. دوم اینکه پرسشنامه‌ها می‌بایست به منظور استخراج نظرات واقعی‌تر آزمودنی‌ها، سناریو محور طراحی شود و همین‌طور در صورت امکان پژوهش‌های این حوزه با توجه به اهمیت شناسایی ابعاد شخصیتی آزمودنی‌های، می‌بایست به صورت آزمایشگاهی اجرا شود.

References

- Ahmed, M. A., Khattak, M. S., & Anwar, M. (2022). Personality traits and entrepreneurial intention: The mediating role of risk aversion. *Journal of Public Affairs*, 22(1), 1-15. <https://doi.org/10.1002/pa.2275>
- Akhtar, M. and Malik, M.U. (2023), Personality traits and investor risk behavior: moderating role of financial literacy. *Managerial Finance*, 49(5), 884-905. <https://doi.org/10.1108/MF-08-2021-0387>
- Ashari, E., khodabakhsh, R., Khomami, S. (2022). Personality traits, emotional intelligence of investors and their risk tolerance. *Accounting and auditing studies*, 11 (43), 105-120. <https://doi.org/10.22034/IAAS.2022.161718>
- Babakr, Z. H., & Fatahi, N. (2023). Big Five personality traits and risky decision-making: A study of behavioral tasks among college students. *Passer Journal*, 5(2), 298–303. <https://doi.org/10.24271/PSR.2023.387309.1263>
- Becker, A., Deckers, T., Dohmen, T., Falk, A., & Kosse, F. (2012). The relationship between economic preferences and psychological personality measures. *Annu. Rev. Econ.*, 4(1), 453-478. <https://doi.org/10.1146/annurev-economics-080511-110922>
- Borghans, L., Duckworth, A. L., Heckman, J. J., & Ter Weel, B. (2008). The economics and psychology of personality traits. *Journal of human Resources*, 43(4), 972-1059. <https://doi.org/10.3368/jhr.43.4.972>
- Bortoli, D., da Costa Jr, N., Goulart, M., & Campara, J. (2019). Personality traits and investor profile analysis: A behavioral finance study. *PloS one*, 14(3), 1-18. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0214062>
- Brown, S., & Taylor, K. (2014). Household finances and the 'Big Five' personality traits. *Journal of Economic Psychology*, 45, 197-212. <https://doi.org/10.1016/j.joep.2014.10.006>
- Chitra, K., & Ramya Sreedevi, V. (2011). Does personality traits influence the choice of investment?. *IUP Journal of Behavioral Finance*, 8(2). 47.
- Costa, P. T., & McCrae, R. R. (1992). Normal personality assessment in clinical practice: The NEO Personality Inventory. *Psychological assessment*, 4(1), 5. <http://dx.doi.org/10.1037/1040-3590.4.1.5>
- Daly, M., Delaney, L., & Harmon, C. P. (2008). Psychological and biological foundations of time preference: Evidence from a day reconstruction study with biological tracking. *Journal of the European Economic Association*, 7 (2-3), 659-669. <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.1261459>
- Dash, G. F., Martin, N. G., & Slutske, W. S. (2023). Big Five personality traits and illicit drug use: Specificity in trait-drug associations. *Psychology of Addictive Behaviors*, 37 (2), 318–330. <https://doi.org/10.1037/adb0000793>
- Desmoulins-Lebeault, F., Gajewski, J. F., & Meunier, L. (2018). Personality and Risk aversion. *Economics Bulletin*, 38(1), 472-489.
- Dohmen, T., Falk, A., Huffman, D., & Sunde, U. (2010). Are risk aversion and impatience related to cognitive ability?. *American Economic Review*, 100(3), 1238-60. <https://doi.org/10.1257/aer.100.3.1238>
- Dohmen, T., Falk, A., Huffman, D., Sunde, U., Schupp, J., & Wagner, G. G. (2011). Individual risk attitudes: Measurement, determinants, and behavioral consequences. *Journal of the European Economic Association*, 9(3), 522-550. <https://doi.org/10.1111/j.1542-4774.2011.01015.x>

- Filbeck, G., Hatfield, P., & Horvath, P. (2005). Risk aversion and personality type. *The Journal of Behavioral Finance*, 6(4), 170-180.
https://doi.org/10.1207/s15427579jpfm0604_1
- Garousi Farshi, T. (2001). New approaches in personality evaluation: applying factor analysis in personality studies. Tabriz: danial. (In Persian)
- Gutiérrez, J. L. G., Jiménez, B. M., Hernández, E. G., & Pcn, C. (2005). Personality and subjective well-being: Big five correlates and demographic variables. *Personality and Individual Differences*, 38(7), 1561-1569.
<https://doi.org/10.1016/j.paid.2004.09.015>
- Heydarian, A, Nasimi, M., Forouhar, A. (2014). The relationship between Myers-Briggs personality types and productivity among employees of the Iranian National Oil Products Distribution. *Journal of counseling research*, 13 (49) :41-57. (In Persian)
- Hosseinnejad, S., Hadadi. M. H. (2017). The effect of gender on the degree of risk-taking of investors in Tabriz Stock Exchange, the first national conference on the role of accounting, economics and management, Tabriz. (In Persian)
- Jamshidi, N., ghalibaf asl, H. (2018). Studying the effect of investors' personality on their business behavior and investment performance: evidences of Tehran Stock Exchange. *financial research journal*, 20 (1): 75-90. (In Persian)
<https://doi.org/10.22059/jfr.2018.252796.1006612>
- Joseph, E. D., Zhang, D. (2021). Personality profile of risk-takers. *Journal of individual differences*, 42 (4), 194-203. <https://doi.org/10.1027/1614-0001/a000346>
- Lönnqvist, J. E., Verkasalo, M., Walkowitz, G., & Wichardt, P. C. (2015). Measuring individual risk attitudes in the lab: Task or ask? An empirical comparison. *Journal of Economic Behavior & Organization*, 119, 254-266.
<https://doi.org/10.1016/j.jebo.2015.08.003>
- Mayfield, C., Perdue, G., & Wooten, K. (2008). Investment management and personality type. *Financial Services Review*, 17(3), 219-236.
<https://doi.org/10.61190/fsr.v17i3.4919>
- Moncel, C., Osmont, A., Dauvier, B. (2025). Associations between the Big Five personality traits and everyday and experimental risk taking: A literature review in adolescence and adulthood, *personality and individual differences*, 236, 1-11.
<https://doi.org/10.1016/j.paid.2024.112982>
- Nategh Golestan, A., Zeinabi, N. (2021). The Impact of Personality Characteristics on Risk Perception of stock exchange Investors; Analyzing the Risk Intermediation Role, *advances in finance and investment*. 4(2): 33-54. (In Persian)
<https://dx.doi.org/10.30495/afi.2022.1946843.1073>
- Nicholson, N., Fenton-O'Creevy, M., Soane, E., & Willman, P. (2002). Risk propensity and personality. London Business School, Open University Business School and Said Business School Oxford, London.
- Patterson, M. W., Pivnick, L., Mann, F. D., Grotzinger, A. D., Monahan, K. C., Steinberg, L. D., ... Harden, K. P. (2023). A mixed-methods approach to refining and measuring the construct of positive risk-taking in adolescence. *Journal of Research on Adolescence*, 33(2), 680-700. <https://doi.org/10.1111/jora.12807>
- Riley Jr, W. B., & Chow, K. V. (1992). Asset allocation and individual risk aversion. *Financial Analysts Journal*, 48(6), 32-37.
<https://doi.org/10.2469/faj.v48.n6.32>

- Schooley, D. K., & Worden, D. D. (1999). Investors' asset allocations versus life-cycle funds. *Financial Analysts Journal*, 55(5), 37-43.
<https://doi.org/10.2469/faj.v55.n5.2297>
- Schulman, A. T., Chong, A. W., & Lockenhoff, C. E. (2022). Age and framing effects in the Balloon Analogue Risk Task. *The Journals of Gerontology: Series B*, 77(10), 1820-1830. <https://doi.org/10.1093/geronb/gbac060>
- Singh, Y., Adil, M. & Haque, S.M.I. (2023) Personality traits and behaviour biases: the moderating role of risk-tolerance. *Quality & Quantity* 57, 3549-3573.
<https://doi.org/10.1007/s11135-022-01516-4>
- Wang, C. M., Xu, B. B., Zhang, S. J., & Chen, Y. Q. (2016). Influence of personality and risk propensity on risk perception of Chinese construction project managers. *International Journal of Project Management*, 34(7), 1294-1304.
<https://doi.org/10.1016/j.ijproman.2016.07.004>
- Zuckerman, M. (1979). Attribution of success and failure revisited, or: The motivational bias is alive and well in attribution theory. *Journal of personality*, 47(2), 245-287.
<https://doi.org/10.1111/j.1467-6494.1979.tb00202.x>